

Imperiul Inca

Imperiul Inca, vast imperiu in Muntii Anzi din America de Sud, creat de catre incasi, un popor bastinas american, in secolul al XV-lea si cucerit de catre spanioli in secolul al XVI-lea. Incasii au construit o bogata si complexa civilizatie care a stapanit peste noua milioane de oameni. Sistemul incas de guvernare era unul dintre cele mai complexe organizatii politice dintre toate popoarele americii. Cu toate ca incasii s-au lipsit de un limbaj scris si de faptul ca nu cunosteau roata si bronzul, ei au realizat inovatii de inginerie fara seaman in alte parti ale americii, intrecandu-le pana si pe cele europene. Au construit structuri de piatra imense, au construit drumuri si poduri suspendate pentru a putea traversa vaile inguste si abrupte ale muntilor Anzi. Incasii au cucerit un mare numar de oameni din vecinatati. In timpul in care imperiul a ajuns la apogeul dezvoltarii sale, avea o suprafata mai mare de 906.000 km patrati. Acest teritoriu a fost centralizat pe culmile Anzilor, insa s-a extins pana spre Pacific si bazinul Amazonului. Centrul politic al imperiului era situat in Peru de astazi si cuprindea parti din: Ecuadorul de azi, Bolivia, nordul Chile, si nord-vestul Argentinei. Teritoriul includea platouri inalte cu iarba, jungle, deserturi si vai fertile pe marginea raurilor.

Originea incasilor

Oamenii, cunoscuti mai tarziu ca incasi, erau organizati la inceput intr-un mic grup razboinic care vorbea limba "Quechuana" si traiau langa lacul Titicaca in sud-estul Perului, in secolul XII-XIII. Conform legendei incase, primul imparat incas, Manco Capac, impreuna cu trei frati si patru surori au iesit din pamant, din pesteri. In jurul anului 1200, Manco Capac conducea zece *ayllus*, sau clanuri, de la lacul Titicaca nord catre valea fertila din Cusco. Incasii au cucerit valea si au supus poporul. Au intemeiat orasul Cusco, capitala lor. Manco Capac s-a casatorit cu una din surorile sale pentru a stabili dinastia regala. El si succesorii sai au marit puterea imperiului prin casatorii, aliante si cucerirea popoarelor vecine. In timpul domniei lui Viracocha Inca, al optalea imparat, incasii stapaneau un teritoriu de 40km in jurul orasului Cusco. Incasii si-au extins simtitor teritoriile dupa cucerirea Chancasilor, sub domnia fiului lui Viracocha, Pachacuti Inca Yupanqui. El a reorganizat sistemul Inca social si politic. Impreuna cu fiul sau, Topa Inca Yupanqui, a extins Imperiul de la nordul Ecuadorului de astazi pana in centrul Chilelui. Acesti conducatori au adus civilizatia incasa la apogeul dezvoltarii, au transformat capitala Cusco intr-un centru incas de societate si guvern, au dezvoltat o religie de stat si au instaurat un sistem administrativ pentru a putea controla largile vai si numerosii supusi.

Civilizatia Inca - Organizarea politica

Societatea incasilor a fost organizata strict, de la imparat si familia regala la simplii tarani si oameni de rand. Imparatul era considerat descendent al zeului soarelui, Inti, si conducea ca autoritate divina. Toata puterea statea in mainile sale. Numai influenta obiceiurilor si frica de revolta contracarau puterea imparatului.

Imparatul alegea pe cei mai importanti administratori dintre fiii sai. Urmatoara clasa sociala dupa imparat era aristocratia, care cuprindea descendentii si rudele ale imparatilor. Acestia detineau cele mai importante posturi din: guvernare, religie si armata. Nobilii dintre popoarele cucerite faceau si ei parte din aristocratie si erau considerati "Incasi adoptati". Din motive administrative, imperiul a fost impartit in mai multe organizatii, cunoscute ca: "Cele patru suyus (sfert) ale lumii", cu capitala Cusco in centru. Incasii si-au numit imperiul "Tahuatinsuyu", care insemna "Taramul celor patru sferturi". Un suyus, Antisuyu se intindea la est de Cusco si continea vai adanci, acoperite cu paduri, care se prelungeau pana la junglele bazinului Amazon. Unele grupuri de indieni din aceasta regiune, nefiind impacate cu incasii dupa ce fura cucerite, continuau sa-i atace pe incasi. Contisuyu continea toate pamanturile de la vest de Cusco, pana la Arequipa. Collasuyu era cea mai mare parte. Era situat la sud de Cusco si continea lacul Titicaca si regiunile din Bolivia, Chile si Argentina. Chincosuyu continea toate pamanturile ramase din nord de Cusco. Mai tarziu, incasii au impartit fiecare parte in unitati mai mici, progresive, fiecare cu oficiali care supravegheau activitatile locuitorilor acestor unitati. Fiecarui guvernator ii serveau inca zece guvernatori districti, fiecare dominand peste un district de zece mii de tarani. Alt oficial, conducatorul unui sat mare care domnea peste o suprafata mai mica, care continea aproximativ 1000 de tarani. La cel mai jos nivel de organizare, un oficial supravegheea un grup de zece tarani. In total, pentru fiecare zece mii de tarani erau 1331 de oficiali. Problemele de stat ale incasilor erau bine controlate. Intregi populatii locale erau cateodata mutate in alte comunitati. Deseori, grupurile erau stabilite in locuri unde era nevoie de oameni pentru agricultura si minerit. Uneori, stabilirile erau motivate de catre stat. Plasarea vorbitorilor de Quechuana in zonele noi cucerite, dezvantaja abilitatea grupurilor locale de a se uni impotriva incasilor. Aceste restabiliri usurau modul de a raspandi ideile si cultura incasilor si mai ales uniunea imperiului. Ca sa se poata discuta cu aceste probleme, guvernantii pastrau date stricte in legatura cu numarul populatiei, aurului, pamanturilor, recoltelor si proiectele imperiului. Cum incasii nu cunosteau scrisul, ei pastrau aceste date cu ajutorul quipului- o serie de fire inodate agatate la numite intervale pe un alt fir lung. Prin varietatea culorilor, tipurile de fire care le foloseau si spatiul dintre fire si noduri ei inregistrau datele. Dupa cucerirea lor de catre spanioli, incasii si-au pierdut abilitatea de a citi quipusuri.

Cladiri publice

Cladirile publice ale incasilor au fost construite datorita unei taxe numita mit'a. aceasta taxa constituia ca marea majoritate a incasilor sa munceasca pentru construirea cladirilor publice in timpul unei parti a anului. Taxa muncii a suportat constructii de scara mare, care necesitau un mare efort de munca, cladiri cum ar fi: forturile, drumurile sau podurile. Construirea drumurilor era importanta pentru stabilirea comunicatilor prin tot imperiul. Imparatii incasilor au construit o retea de drumuri pavate cu piatra pe o distanta de 16000km. Alergatori antrenati duceau

mesajele, lucrând ca stafete, alergând o distanță de 400km pe zi. Pentru a traversa apele adânci ale râurilor, incasii au construit poduri suspendate cu frânghii, care uneori chiar depășeau 100 de metri în lungime. Pentru a crește producția agriculturii, s-au construit terase de piatră în trepte, pe înguste și dificilele văi ale Anzilor. Alte impresionante clădiri ale incasilor sunt marețele temple și palate, cum ar fi Templul Soarelui din orașul Cusco, care era aproape complet din aur.

Societatea

Baza societății incase era *ayllu-ul*, un fel de clan format din mai multe familii care trăiau împreună, pe o suprafață limitată, și care își împărtășeau pământul, animalele și recoltele. *Ayllu-ul* varia în mărime, de la simple ferme de țărani, la orașe mari. Toată lumea aparținea unui *ayllu*. Dacă cineva se născuse într-un *ayllu*, acolo murea. Dacă un bărbat dintr-un *ayllu* nu era căsătorit până la vârsta de 20 de ani, conducătorul *ayllu-ului* îi alegea o soție. Cei mai mulți dintre incasi erau fermieri care lucrau pământul. Împăratul era stăpanul tuturor teritoriilor din imperiu. El conducea și repartiza *ayllu-urile* astfel încât o familie avea o fermă. Viata de zi de zi a incasilor varia în funcție de clasă socială. Împăratul locuia într-un superb palat de aur și argint. Deși paturile sale erau create din blana fină, el dormea pe podea, ca și oricare alt servitor sau supus de-al său. Cu toate că avea mai multe soții, ca soție oficială era recunoscută sora sa. Familia regală și nobilii erau scutiți de impozite și aveau numeroase privilegii. Însa, viața țăranilor era total diferită de cea a împăratului și de cea a nobililor. După ce, la micul dejun bea o bautură specifică incasilor, *chicha*, un fel de bere făcută din grâu fermentat, toată familia lucra până la amiază pe câmp. Țăranii, și incasii care nu erau nobili, aveau dreptul la o singură soție. Îmbrăcămintea incasilor era foarte modestă, hainele împăratului nu erau foarte diferite față de hainele țăranilor simpli.

Religia

Dumnezeul suprem al incasilor era Virachocha, dar ei venerau și zeul soarelui, Inti. Incasii mai credeau că unele locuri și obiecte sunt sfinte, numindu-le *haucas*. Un huaca putea fi un mare templu construit de oameni, un obiect găsit în natură: undea, etc.

Incasi mai credeau și zădărnici că au două vieți și venerau spiritele strămoșilor lor. Trupurile și mormintele morților erau tratate ca *haucas*. După moartea unui incas familia sa mergea la înmormântare timp de opt zile și trebuiau să poarte haine negre timp de un an, iar femeile trebuiau să-și taie în fiecare dimineață câte o suvită de păr. La unele sărbători mai importante, sau la evenimente mai importante se sacrificau animale și oameni.

Cucerirea de catre spanioli

In jurul anului 1493, in timpul cand Imperiul Inca era la apogeul dezvoltarii sale, spaniolii apareau pe coastele Americii de Sud. La sfarsitul unui razboi civil din imperiu, in anul 1532, spaniolul Francisco Pizarro, a organizat o expeditie impotriva imperiului. Profitand de faptul ca tocmai se terminase un crunt razboi civil si de faptul ca incasii nu cunosteau caii, cu numai 180 de oameni, el reuseste sa rapeasca regele Atahualpa, si sa nimiceasca garda sa personala, si alti oameni nevinovati, in total aproximativ 10.000 de oameni. Incasii incearaca sa-si rascumpere imparatul, inasa, cu tot aurul si bogatiile oferite spaniolilor, nu reusesc. In final, spaniolul, primind intariri si rapind si pe principalul general al armatei, reuseste sa cucereasca capitala si, odata cu ea, aproape tot imperiul. Insa, el nu reuseste sa gaseasca unul dintre cele mai stralucite si bogate orase ale incasilor, Machu Picchu. Astazi, mai mult de 8 milioane de descendenti ai imperiului, se gasesc pe fostile teritorii ale marelui imperiu.